

prijatelj in goreč odgojitelj mladine, vnet kristjan, neomahljiv Slovenec in dober prijatelj in tovariš naš. Bog daj cerkvi in domovini naši mnogo takih učiteljev! Njemu pa bodi lahka zemljica Slovenskih gor! C.

Gospodarske stvari.

Narodno gospodarstvo.

(Govoril poslanec in vodja Fr. Povše na vseslovenskem shodu.)

(Dalje.)

Zato moramo zahtevati, da se že toliko let obečana organizacija kmečkih zadrug vendar že vzakoni. Vendar pa morajo biti te zadruge tako osnovane, da bodo naši slovenski kmetovalci, ki živijo v mešovitih kronovinah, kakor na Štajarskem, Koroškem in Primorskem, samostalni, neodvisni od druge narodnosti. Pač žalostno je, da celo v čisto gospodarskih stvareh ni mogoče, da bi vsi avstrijski kmetovalci postopali složno, ker tako bi bili močni in vplivni. Toda tega ni pričakovati, saj nam osobito kmetijske družbe v Gradcu, Celovcu in Istri dovolj kažejo, kako nam hočejo biti drugi celo v teh vprašanih gospodari, pa so le pravcati očimi! Vladni načrt za kmečke zadruge kaže nam v to pot, kar imamo za se zahtevati. Če naj imajo biti za nemške kmetovalce na Češkem posebne deželne kmečke zadruge, istotako za italijanske kmetovalce na Tirolskem, zakaj bi zakon državni sam tega ne zahteval tudi za naše slovensko-hrvaške kmetovalce? Ali moramo celo v gospodarskih zadevah videti in čutiti, da smo Slovenci vedno dolžni imeti jerobov? Samostalni hočemo biti, sami hočemo razsojevati o naših gospodarskih potrebah, sami nastopati v svojih zadevah. Dovolj nas je in imamo tudi dovolj nadarjenosti, da si bomo sami gospodarili.

Istotako pa velja tudi za naš obrtni in rokodelski stan. Združiti se morajo obrtniki po svojih strokah, nakupovati si strojev, motorjev, ki jim bodo omogočili tekmovali z veliko obrtnijo. Vlada pa naj zdatnejše, ne tako malenkostne subvencije deli osobito malim obrtnikom za nakup motorjev, strojev, aparatov sploh, za skupni nakup surovin, potrebnih za izdelavo itd.; osobito naj pospešuje ustanovitve produktivnih zadrug, katerim se ima nuditi prilika tudi do cenega kredita. Če najde vlada denar za marsikateri pač povsem neplodni izdatek, ki požre kar milijone, bo se pač tudi našel denar za pospešitev obrti in ljudskega gospodarstva sploh.

Zakonodajstvo mora biti prešinjeno dolžnosti, skrbeti za delujoče stanove. Davki naj se pravično porazdelé, močnejši naj nosijo primerno več od šibkejših, obdačijo naj se osobito spekulativne trgovine, borza; znižajo oziroma preosnujejo naj se pristojbine, ki so prav pogostoma v hudo kvar in krivico osobito malim kmetovalcem; navajam pristojbine, katere se imajo plačevati od kmetij, prevzetih od starišev ali podedovanih; če so še tako zadolžene, tako da je skoro več dolga, kakor dejanske vrednosti, mora se pristojbina od celinega posestva plačevati. Zato naj naši poslanci tirjajo od vlade, da že večkrat obljubljeni pristojbinski zakon predloži.

Ogromen je izdatek naših gospodarjev za obresti od dolgov, ki presega skoro trikrat svoto naših davkov! Zato moramo skrbeti, da se povsod osnujejo posojilnice, osobito za personalni kredit z nizkimi obrestmi.

Dežele pa naj skrbé za omogočenje konvertovanja visokoobrestnih dolgov na nižje obrestne. Če le za jeden odstotek, in pri današnjem denarnem trgu je to mogoče, znižamo obresti, prihranimo našim zadolžencem na leto tisoče in tisoče!

Deželni zbori naj glede tega storé svojo dolžnost

in naj prav po vzgledu deželnih zastopov na Nizje-Avstrijskem in Moravskem v to svrhu pospešujejo osnivanje Raiffeiznovih posojilnic z zdatnimi nizkoobrestnimi posojili.

Hvaležni moramo biti domoljubnim možem, ki so z ustanovitvijo posojilnic že dokaj pripomogli k temu, da se je naše ljudstvo rešilo iz tujih rok. — Ako nadaljujemo in popolnimo to organizacijo, osvobodimo se od tujega kapitala, kar nas bo storilo neodvisne od naših nasprotnikov, ki nas tlačijo. (Konec prih.)

Sejmovi. Dne 30. oktobra v Poličanah (za svinje). Dne 2. novembra v Radgoni, Stradnu, Vitanju, Podčetrtku in Mariboru (tudi za konje). Dne 3. nov. v Lučanah, na Ptuj, v Imenem (za svinje) in v Pišecah. Dne 4. nov. na Bregu pri Ptuj (za svinje). Dne 5. nov. na Spod. Polskavi (za svinje).

Dopisi.

Iz Gradca. (Za nas Slovence podučljiv račun.) Na vsem Štajarskem je bilo koncem lanskega leta 194.580 ljudsko šolo obiskujočih otrok in sicer v 2162 razredih; na jeden razred je torej prišlo povprek po 90 otrok. Slovenskih otrok je bilo 67.465 v 682 razredih; v jednom razredu torej povprek po 99. Nemških je bilo 127.115 v 1480 razredih, v jednom razredu torej povprek po 85.8. Kakor se vidi, so imeli Nemci v jednom razredu povprek manje otrok nego mi. Natančnejše pove izkaz, da je n. pr. bilo na Nemškem razredov z več nego 100 otroki 32, pri nas 52, na Nemškem razredov z več nego 120 otroki 11, pri nas 35, na Nemškem razredov z več nego 150 otroki 5, pri nas 19, na Nemškem razredov z več nego 200 otroki 0, pri nas 6, na Nemškem razredov z več nego 300 otroki 0, pri nas 2. Gori stoječa števila pravijo pa tudi, da smo mi Slovenci Nemcem neko število razredov vzdržali, to se pravi, da smo toliko učiteljev plačali. Račun pokaže, da bi Nemci po pravici smeli imeti le 14125, mi Slovenci pa morali imeti 7495 razreda, in da smo Nemcem lansko leto 675 razreda, oziroma učitelje za nje plačali. Jeden nemški učitelj pa stane povprek na leto 650 gld. Torej smo mi Slovenci preteklo leto Nemcem za učitelje, ki so v imenovanih razredih učili, plačali 43.875 gld. — Dalje. Nemški učitelji so boljše plačani od slovenskih. Jeden slovenski učitelj pride v letu povprek samo na 570 gld. Ker pa mi Slovenci od vse dače plačujemo $\frac{1}{3}$, Nemci $\frac{2}{3}$, zato mi Slovenci Nemcem sploh pomagamo nemške učitelje plačevati. Račun pokaže, da so nemški učitelji, izvzemi one, ki smo je bili poprejštelji, preteklo leto od nas Slovencev dobili 82.028 gld. — Vzemimo še meščanske šole. Takih so imeli Nemci koncem lanskega leta 19, mi Slovenci niti jedne. Od teh šol je bilo 13 takih, pri katerih smo Nemcem pomagali plačevati le učitelje, in 6 takih, pri katerih smo jim pomagali plačevati učitelje, poslopja in učila, sploh vse. Na prvih je bilo 60 učiteljev, katerih ima vsak na leto povprek po 1000 gld. Na drugih je bilo 24 učiteljev; za poslopja, učila in drugo računimo 3000 gld. Vse skupaj zneso 87.000 gld., od katere svote smo mi Slovenci plačali tretino, to je 29.000 gld. — Za ljudske in moščanske šole Nemcev smo torej mi Slovenci lansko leto plačali 154.903 gld. Nemci nam utegnejo reči: »Zidajte šolska poslopja; potem pa ne boste imeli uzroka, tožiti, da mora toliko vaših otroki sedeti v jedni sobi«. Take besede pač stvari, kakoršna je, ne